
ՔԱՂԱՔԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԱՀԱՔԵԿՉՈՒԹՅՈՒՆ. ԱՌԱՍՊԵՂ, ԹԵ՛ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՇՈՏ ԱՍԼԱՆՅԱՆ, ԳԱԳԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Գլոբալացումը և պոլիցենտրիզմը խոր ազդեցություն են թողնում միջազգային անվտանգության, ինչպես նաև գործնականում ցանկացած երկրի ազգային անվտանգության, մասնավորապես դրա ապահովման միջոցների ու մեթոդների վրա: Միջազգային անվտանգության և ազգային անվտանգության առավել լուրջ սպառնալիքների զսպումը և կանխարգելումը ներկայիս դարաշրջանի հրատապ խնդիրներից են: Նոր հնարավորությունների հետ մեկտեղ առաջ են գալիս նաև նոր մարտահրավերներ, որոնք պահանջում են բազմակողմանիորեն հաշվարկված հստակ արձագանք: Այդպիսի մարտահրավերներից է ժամանակակից ահաբեկչությունն իր բոլոր դրսևորումներով: Առավել սուր սպառնալիք է միջազգային ահաբեկչությունը: Առանձնացվում են ահաբեկչության մի շարք այլ տեսակներ, որոնց մեջ իր քայքայիչ բնույթով ուրույն տեղ է զբաղեցնում կրոնական ահաբեկչությունը, որի հետ կապված շատ հարցեր գիտական հետազոտման ու պարզաբանման կարիք են զգում:

Փորձենք դիտարկել միջազգային ահաբեկչության և կրոնական ահաբեկչության հարաբերակցությունը, միջազգային հանրության հանդեպ դրանց սպառնալիքի աստիճանն ու առանձնահատկությունները, ինչպես նաև գաղափարական հիմքերը:

Ահաբեկչության համախտանիշն ամուր թելերով կապված է քաղաքական բռնության հետ: Ըստ դրսևորման ձևերի՝ բռնությունը որակվում է որպես լայնամասշտաբ կամ լոկալ պատերազմ, միջազգային և տեղային մասշտաբի զինված բախում, բռնաճնշում, ապստամբություն, խռովություն, ինքնասպանության ցուցադրական գործողություն: Սակայն արդի ժամանակաշրջանում չարագործների կողմից բռնությունը կիրառվում է առավելապես ոչ մշտական՝ թիրախային, դրվագային սկզբունքով և բազմաթիվ թելերով կապված է ոչ պակաս վտանգավոր այլ միջոցների կիրառման հետ: Անվտանգության դեմ ուղղված սպառնալիքների ճնշող մեծամասնությունն այսօր կրում

է ոչ ռազմական բնույթ և պայմանավորված է միջազգային ահաբեկչական կազմակերպությունների և անդրսահմանային հանցավոր միավորումների գործունեության՝ զենքի մաքսանենգության, թմրաբիզնեսի, անօրինական միգրացիայի, ընդերքի հարստությունների և բնական պաշարների թալանի, սովետային ֆինանսական միջոցների շրջանառության և փողերի լվացման, թրաֆիքինգի, կիբեռհանցավորության տարածմամբ^{1 2}:

Ընդհանրապես ահաբեկչություն կամ տեռոր եզրույթը քաղաքական առումով ունի վախեցնելու, ահաբեկելու, սարսափ տարածելու իմաստ: Հենց սա էլ բնութագրում է ահաբեկչությունը որպես քաղաքական բռնության առանձնահատուկ ձև: Քրեաիրավական իմաստով ահաբեկչությունը հանցագործության տարատեսակ է, իսկ հասարակագիտական առումով ահաբեկչությունը գործունեություն է, որը հետապնդում է քաղաքական, գաղափարական, կրոնական նպատակներ: Այն սպառնում է հասարակության և պետության անվտանգությանը, քանի որ բերում է մարդկանց վախճանի, սարսափի զգացողության, բարոյալքման, հոգևոր արժեքների քայքայման, նյութական արհավիրքների:

Ռուսաստանցի քաղաքագետ Յու. Սումբատյանի կարծիքով ահաբեկչության աճը պայմանավորված է հետևյալ հիմնական գործոններով.

- որոշ սոցիալական խմբերի ոչ բարեկեցիկ կյանք և դրա հետևանքով հասարակական գործունեության իմաստազրկում ու դեպրեսիվ վարքագիծ,
- անհաջողություն միջազգային և հասարակական հարաբերություններում (ռազմական ագրեսիա, տեղային պատերազմ, հակամարտություն, բռնություն և այլն),
- ուտոպիստական, հաճախ վայրագ գաղափարախոսության, առաջին հերթին կրոնական արմատականության կեղծ աշխարհընկալման առկայություն, որ ծնում է ահաբեկչությունը՝ որպես արդի քաղաքակրթության դեմ պայքարի միջոց:

¹ Проблемы безопасности и противодействия терроризму. // Шестая международная научная конференция по проблемам безопасности и противодействия терроризму. МГУ им. М.В. Ломоносова, 11-12 ноября 2010г. в 2-х томах.– Т.1./ Материалы пленарного заседания и заседаний по тематике противодействия терроризму. – М., МЦНМО, 2011.– (440с.), с. 30, 38.

² **Рощупкин В.**, США: спецслужбы под огнём критики. / Вестник границы России, вып. 6, ноябрь-декабрь 2004, (128с.), с. 64-65.

Այդ շարքը կարելի է լրացնել՝ հակամարտություններ տարբեր գաղափարախոսությունների միջև, հակասություններ քաղաքական և կրոնական աշխարհայացքների միջև, հակասություններ և բախումներ գլոբալիստների և հակագլոբալիստների միջև, «ընչագուրկների» պայքար ընդդեմ բարեկեցիկ երկրների³:

Վերոգրյալի հիման վրա ահաբեկչության հիմնական սուբյեկտներ են դիտվում ահաբեկչական գործունեություն իրականացնող միջազգային, տարածաշրջանային և տեղական ազգայնամոլական, ծայրահեղական, արմատական-կրոնական կազմակերպությունները, ահաբեկիչներին հովանավորող ֆինանսական կառույցները, ծայրահեղական գաղափարներ և տեսակետներ դավանող հասարակական, կուսակցական կազմակերպությունները, որոնք ունեն մարտական ստորաբաժանումներ, ինչպես նաև ահաբեկչական ուղղվածության զանգվածային լրատվամիջոցներ:

Ահաբեկչության օբյեկտներ են պետությունները, հասարակությունները, անհատները, ռազմավարական նշանակության օբյեկտները և հումքը, հասարակության կենսագործունեությունն ապահովող հիմնարկները, ձեռնարկությունները, տնտեսությունները, բժշկական հաստատությունները, կրթօջախները և այլն:

Ահաբեկչության ընդհանուր նպատակն է սարսափազդու հետևանքների առաջացումը: Միջազգային ահաբեկչության նպատակներից է իրադրության ապակայունացումը՝ որպես թիրախ ընտրված տարածաշրջանում կամ պետությունում, միջազգային և պետական հակաահաբեկչական ուժերի վարկաբեկումն ու տրոհումը, անձի, հասարակության, պետության շահերի բախման հրահրումը, այլ խոսքով՝ միջազգային ահաբեկչության հետևում կանգնած ուժերի դիրքերի ամրապնդումը հասարակության քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական, հոգևոր-մշակութային կյանքում: Ահաբեկչական գործունեությունն ուղղված է նաև հասարակության զանգվածային գիտակցության ապակողմնորոշմանը, իշխանությունների և առհասարակ պետության հանդեպ անվստահության մթնոլորտի ձևավորմանը՝ զուգակցված զանգվածների անհամարժեք գործողությունների հրահրմամբ:

Քաղաքագետների և փորձագետների մի մասը յուրովի է մեկնաբանում ահաբեկչության տարածման պատճառները: Նրանք գտնում են, որ միջազ-

³ Сумбатян Ю. Чума XXI века. Межлународный терроризм—глобальная проблема современности. / Вестник границы России, вып. 4, июль-август 2006, (80с.), с. 50-55.

գային ահաբեկչությունը ոչ թե գլոբալացման հետևանք է, այլ արմատավորվում է այն երկրներում, որոնցում գլոբալացման պրոցեսները դեռևս բացակայում են⁴:

Շատ փորձագետներ գտնում են, որ միջազգային ահաբեկչության հիմնական «ուժը» նրա տեղեկատվական-գաղափարախոսական համակարգն է, որով ապահովվում են զանգվածային գիտակցության վրա հոգեբանական ներգործությունը, ահաբեկչական կազմակերպությունների ֆինանսավորումը, կադրերը և այլն: Հակահասարակական տեղեկատվական գործունեությունը ներառում է պետության անվտանգությանն իրական սպառնալիք ներկայացնող հակաիրավական գործունեության հետևյալ ուղղությունները.

- հասարակության մեջ պետության վարած հակահաբեկչական, արտաքին և ներքին քաղաքականության նկատմամբ անվստահության, հասարակական կյանքի մարդասիրական և հոգևոր-բարոյական նորմերի վերագնահատման պահանջի առաջացումը,
- տեղեկատվական-վերլուծական և հետախուզական գործունեության կազմակերպումը, ահաբեկչական խմբավորումների և առանձին ահաբեկիչների հետ համագործակցության ստեղծումը,
- ապատեղեկատվության տարածումը և քարոզչությունը ահաբեկչության նկատմամբ հանդուրժողականություն դրսևորող զանգվածային լրատվամիջոցներով, հանրության որոշակի խմբերի, ինչպես նաև գործակալական-քարոզչական ցանցի միջոցով,
- ծայրահեղական ուղղվածության տեղեկատվական դաշտի ընդարձակումը, ահաբեկչական նշանակության տեղեկույթի պաշտպանությունը,
- ահաբեկիչների և նրանց հովանավորների, հասարակության բարոյապես և հոգեբանորեն անկայուն սոցիալական խմբերի և առանձին անձանց գաղափարական մշակումը,
- տեղական ինքնակառավարման և իրավապահ մարմինների և հակահաբեկչական գործունեության այլ սուբյեկտների ապակողմնորոշումը⁵:

⁴ Նույն տեղում, էջ 52:

⁵ **Марков С., Харитонов Л.** «Варево» сепаратизма. Международный терроризм-угроза безопасности России в пограничной сфере. /Вестник границы России, вып. 5, сентябрь-октябрь 2004, (128с.), с. 66-78.

Ներկայումս ահաբեկչական կազմակերպությունները, պատկերավոր ասած, բարդ և բազմամակարդակ կառուցվածքներ են՝ կառուցված մանրակրկիտ մշակված և անընդհատ կատարելագործվող տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հիման վրա: Այս տեսակետն առաջ են քաշում մի շարք գիտնականներ և փորձագետներ (Ա.Ա.Մուխոմոտինով, Ի.Ա.Կորոլյով և ուրիշներ): Նրանց կարծիքով ահաբեկչական կազմակերպությունների գործունեությունը կառուցվում է չորս հիմնական մակարդակներում՝ գաղափարախոսություն, քարոզչություն, ֆինանսներ, հոգեբանական ազդեցություն: Ինչ վերաբերում է ահաբեկչական գործունեության քարոզչությանը, ֆինանսավորմանը՝ պարզ է.

1. օգտագործելով համացանցը, զանգվածային լրատվամիջոցները՝ միջազգային ահաբեկչական կենտրոնները տարածում են ապակառուցողական և ապակողմնորոշող տեսակետներ իրենց համար առանձնահատուկ հետաքրքրություն ներկայացնող հասարակական կյանքի ոլորտներում՝ միաժամանակ բարձրացնելով կիբեռհանցավորության մակարդակը: Հաղորդակցության միջոցները հաջողությամբ օգտագործվում են ահաբեկչական գաղափարներ, հոգեբանական ներգործության, հիմնականում ահ ու սարսափ տարածելու համար.

2. ֆինանսավորման աղբյուրն առաջին հերթին միջազգային հանցավոր կազմավորումներն են, սովետային տնտեսությունը, ապօրինի գործարքներ վարող ֆինանսական հաստատությունները, ինչպես նաև ահաբեկչությունը հովանավորող անհատները և առանձին պետությունները:

Հոգեբանական ներգործության օբյեկտ են հասարակության անապահով սոցիալական խմբերը, առանձին անձինք, այդ թվում՝ քրեական անցյալ ունեցող, երիտասարդության անկայուն, ազգայնամոլական և կրոնամոլական գաղափարների հետևորդ հատվածը: Հոգեբանական ներգործության գազաթնակետը սուփցիդալ ահաբեկչական ակտերի նախապատրաստումն է: Հիմնականում որք կամ անապահով ընտանիքների երեխաների նկատմամբ ցուցաբերվում է հատուկ «հոգատար» վերաբերմունք, օրինակ՝ նրանց համար ապահովվում է ուսում «ջամահաթներում» (կրթօջախի քողի տակ հատուկ պատրաստություն անցնելու համար նախատեսված հաստատություններ): Կրոնի դասավանդումն ուղեկցվում է կրոնական մոլուցքի հասցնող հատուկ քարոզչությամբ (մահմեդական արմատականության հիմնադրույթներից է): Սուփցիդալ ահաբեկչական ակտեր իրականացնելու համար ընտրվածները ենթարկվում են հատուկ հոգեբանական մշակման հոգեմետ նյութերի օգտագործման և հոգեբանական ծրագրավորման մեթոդներով: Դրան հետևում է

հոգեբանական «կարգավորումը»՝ հիմնված առողջ մարդկային օրգանիզմը մեծ ծավալի զգացմունքային ծանրաբեռնվածության կամ մանիպուլյացիայի ենթարկելու միջոցով⁶:

Նմանատիպ տեխնոլոգիաներ մշակվել և կիրառվել են մարդկության զարգացման վաղ ժամանակներից սկսած, օրինակ՝ քրմերի կողմից Հին Եգիպտոսում, ամբողջատիրական վանական և ասպետական կարգերում (տամպլիերների, խաչակիրների, ճիզվիտների, մասոնների, կուկլուկսկլանի, ասասինների, վահաբականների և այլն)^{7 8 9 10}: Այս և ընդհանրապես միջազգային ահաբեկչական կազմակերպությունների կողմից իրականացված ահաբեկչական ակտերի մասին այժմ շատ է գրվում, սակայն դրանք հիմնականում ունեն վիճակագրական բնույթ և չեն հենվում գաղափարախոսական-հոգեբանական վերլուծությունների վրա¹¹:

Այս համատեքստում անդրադառնանք նաև ահաբեկչության գաղափարական կողմին: Ահաբեկչության գաղափարական հիմքն առաջին հերթին օտարատյացությունն է (քսենոֆոբիան): Այն ամրապնդվում է երևույթների, փաստերի և իրադարձությունների ծայրահեղական ընկալմամբ և ուղեկցվում վառ արտահայտված ագրեսիայով: Օտարատյացության և ծայրահեղականության դրսևորման պատճառ կարող է դառնալ, օրինակ՝ լեզուների ու մշակույթների հակադրումը: Այսպես, պրոֆեսոր Ս. Գ. Տեր-Մինաստվան պնդում է, որ թեև լեզուն և մշակույթը կրում են գաղափարախոսական լիցքեր, բարոյական արժեհամակարգի տարրեր, սակայն միջլեռնական հակամարտություններում կարող են դառնալ նաև ագրեսիայի պատճառ: Թերևս գլոբալաց-

⁶ Проблемы безопасности и противодействия терроризму // Шестая международная научная конференция по проблемам безопасности и противодействия терроризму. МГУ им. М.В.Ломоносова, 11-12 ноября 2010г. В 2-х томах.- Т.1./ Материалы пленарного заседания и заседаний по тематике противодействия терроризму, М., МЦНМО, 2011. с. 324-329.

⁷ **Боголюбов Н.**, Тайные сообщества XX века. Санкт-Петербург, Вера, 1997, с. 5-7, 17-18, 81-83, 91-92.

⁸ **Анисимов С.Ф., Аширов Н. А., Беленький Н. С. и др.** Настольная книга атеиста. М., Политиздат, 1987, с. 55-57, 206-210.

⁹ **Абаренков В. П., Аверкин А. Г., Агешин Ю. А. и др.** Краткий политический словарь. М., Политиздат, 1988, с.147, 220.

¹⁰ **Մկրտչյան Ն.**, Ասասինները / «Հայ գինվոր», № 48, 8-14.12.2011թ., էջ 15:

¹¹ **Էդիլյան Ա., Հատիկյան Հ.**, Ահաբեկչության պատմության համառոտ ակնարկ // Մանկավարժության և հոգեբանության հիմնախնդիրներ / ՀՊՄՀ, Միջբուհական կոնսորցիումի գիտական հանդես, №3 / Երևան, 2012, էջ 156-163:

ման և արևմտականացման ծավալումը դրդեց ժողովուրդներին գիտակցելու, զգալու սեփական ազգային ինքնությունը, խորությամբ գնահատելու իրենց իսկ լեզուն ու մշակույթը: Դա էլ հաջողությամբ որսում են ահաբեկչական ծայրահեղական կազմակերպությունները՝ ազգային-էթնիկական գաղափարախոսական դրոշի ներքո¹²:

Մանկավարժության տեսանկյունից օտարատյացությանը կարող է հակադրվել աշխարհիկ կրթվածությունը՝ որոշակի սոցիումի չափանիշների համաձայն: Ընդհանրապես մանկավարժության տեսաբանության աշխարհի առաջատար մասնագետներն առաջ են քաշում այն թեզը, ըստ որի մանկական մաքսիմալիզմը (աշխարհընկալում՝ ըստ «յուրայինի» և «օտարի», կամ «իրենը» և «ուրիշինը» սկզբունքի) հաճախ վերաճում է արմատական ծայրահեղականության: Պատահական չէ, որ արմատականության խմբավորումներում (ծայրահեղ աջեր կամ ծայրահեղ ձախեր, ազգայնականներ, նեոնացիստներ, հակագլոբալիստներ և այլն) մեծ թիվ են կազմում անչափահասները¹³: Որոշ հեղինակների կարծիքով կրթվածության և օտարատյացության հակամարտության տիպիկ օրինակ է Ճապոնիան, որը թեև հարյուրամյակներով փակ էր արտաքին աշխարհի համար, իսկ վերջին ժամանակներում կտրուկ աճ ապրեց համաշխարհային ասպարեզում, միևնույն է, աշխարհը բաժանում է յուրայինի և օտարի: Անգամ արյան փոխներարկման անհրաժեշտության դեպքում ճապոնացի հիվանդին պետք է ներարկվի ճապոնացի դոնորի արյուն¹⁴:

Ահաբեկչությունն իր բուն նպատակները հաճախ քողարկում է կրոնական ծայրահեղականության գաղափարախոսությամբ, որը քարոզում է բռնություն, սպառնալիք, նենգադուլ, եթե դրանք կիրառվում են «ի շահ» կրոնական կազմակերպությունների: Իսկ դրանց ղեկավարներն ու ակտիվիստներն իրենց իրավունք են վերապահում պատժելու անհնազանդներին «Բարձրյալի անունից»: Կարծում ենք, որ լուրջ բացասական դեր է խաղում նաև հավատացյալներին կրոնական նենգափոխված բարոյականության

¹² Проблемы безопасности и противодействия терроризму. // Шестая между-народная научная конференция по проблемам безопасности и противодействия терроризму. МГУ им. М.В.Ломоносова, 11-12 ноября 2010г. В 2-х томах.- Т.1./ Материалы пленарного заседания и заседаний по тематике противодействия терроризму. М., МЦНМО, 2011, с. 81-83.

¹³ Նույն տեղում, էջ 92:

¹⁴ **Девис Роджер Дж., Икену Осаму.** Япония, как ее понять. / Очерки современной японской культуры, М., АСТ: Астрель, 2008, с. 261-267.

մատուցումը: Այս դեպքում կրոնական բարոյականության իրական օբյեկտը (մարդ, ընտանիք, համայնք, հասարակություն, պետություն) փոխվում է պատրանքայինով, գերբնականով: Կրոնի տեսանկյունից գլխավոր բարոյական հիմնախնդիրը մարդու վերաբերմունքն է Բարձրալի նկատմամբ: Դրանից են բխում մարդու և շրջապատող միջավայրի փոխհարաբերությունները: Հավատացյալներին ուղղված գլխավոր բարոյական պատվիրանները կարգավորում են նրանց վերաբերմունքը դեպի Բարձրալը¹⁵: Այդ իսկ պատճառով հավատացյալի բոլոր «աստվածահաճո» գործողությունները շրջապատի նկատմամբ չեն առաջացնում խղճի խայթ: Հետևաբար, մոլի հավատացյալը հանգիստ խղճով կարող է սպանել, խռշտանգել, կտտանքների ենթարկել դիմացինին (ինկվիզիցիա, կրոնական պատերազմներ, ցեղասպանություններ, հարկադրական դավանափոխություն և այլն): Նրա տեսանկյունից նման վարքագծի դրսևորումը բարոյական է, քանի որ դա համապատասխանում է «աստծո կամքին»¹⁶:

Իսլամական արմատականության և կրոնական մոլեռանդության հիմքում ընկած ուսմունքներից է վահաբիզմը՝ իսլամի ուղղություններից կամ, ավելի ճիշտ, աղանդներից մեկը: Կրոնական ծայրահեղականությունն առաջացնում է միջէթնիկական հակամարտություններ, ազգամիջյան բախումներ: Պետական իշխանության լծակների օգտագործումը դրանց կանխման ուղղությամբ միշտ չէ, որ արդյունավետ է: Միջէթնիկական հակամարտությունները, որպես կանոն, ազգայնամոլության արդյունք են: Եթե ազգայնամոլությունը ժամանակին չի կանխվում, այն աստիճանաբար ձեռք է բերում մարտնչող բնույթ¹⁷:

Քաղաքական և կրոնական ծայրահեղականության տարածման գործում հաճախ մեծ «ներդրում» է ունենում եկեղեցական վերնախավը՝ կղերականությունը, որը, քողարկվելով «ազգային շահի» անվան տակ, հասարակության մեջ սերմանում է իր գաղափարախոսական հիմնադրույթներն ու աշխարհընկալման մոդելները¹⁸: Այսպիսով, կրոնական ծայրահեղություն, որպես այդպի-

¹⁵ Տե՛ս հղում 6. -Մահմեդականության աստվածաբաններից մեկը պնդում է. «Մահմեդականի կյանքի իմաստը մերժեցումն է Բարձրալին: Մահմեդականն ապրում է ոչ թե իր, այլ հանուն Բարձրալի և նրա, որպես ուղղահավատ մահմեդականի, ողջ գործունեությունը պետք է նվիրված լինի այդ նպատակին»:

¹⁶ Տե՛ս հղում 6, էջ 207, 323-324:

¹⁷ **Абаренков В. П., Аверкин А. Г., Агешин Ю. А. и др.** Краткий политический словарь. М., Политиздат, 1988, 478 с. -Ազգայնամոլությունից պետք է տարբերել ազգայնականությունը: Առողջ ազգայնականությունն ընկալվում է որպես զանգվածային ազգային ինքնանույնացման հիմք:

¹⁸ Տե՛ս հղում 1, էջ 329-338:

սին, լինել չի կարող: Կրոնը, առանձին վերցրած, ծայրահեղական բովանդակությամբ հագեցած չէ: Կրոնական երանգ ունեցող հակամարտությունների արմատներն այսօր պետք է փնտրել առավելապես սոցիալ-քաղաքական տիրույթում, մասնավորապես գլոբալացման գործընթացներում, որի մեջ հայտնվել են պատմական զարգացման տարբեր աստիճանների վրա գտնվող ժողովուրդները: Իրականում ոչ մի համամարդկային կրոն (քրիստոնեություն, մահմեդականություն, բուդդայականություն) չի ոգեկոչում բռնության «Աստծո ստեղծած մարդ արարածի» կողմից, այլ ընդհակառակը՝ քարոզում է խաղաղ գոյակցություն, բարիդրացիական հարաբերություններ, միմյանց ազգային-կրոնական սովորույթները և ավանդույթները հարգելու գաղափարներ: Արդի գլոբալացման պայմաններում կրոնական դոգմատիկ հակասություններն անգամ չեն խանգարում քաղաքական դաշնակցական հարաբերություններին և, այսպես կոչված, առանցքների ստեղծմանը, օրինակ՝ Թուրքիա-Ադրբեջան-միջինասիական թուրքալեզու պետություններ, Իսրայել-Ադրբեջան, Հունգարիա-Ադրբեջան: Քիչ չեն ակնառու օրինակները, երբ նույն կրոնի պատկանող էթնոսները կամ հանրույթները՝ բասկեր-իսպանացիներ, ազերիներ-պարսիկներ, քրիստոնյա ուղղափառներ (Ուկրաինա, Վրաստան-Ռուսաստան), ինչպես նաև նույն էթնոսի տարբեր դավանաբանության հետևող հանրույթներ՝ ալավիներ-սունիներ (Սիրիա), սեմիթներ (Իսրայել-Պաղեստին, Սաուդյան Արաբիա-Եմեն), հակադրվում են իրար, մտնում երկարատև պայքարի մեջ:

Վերոգրյալի հիման վրա կարելի է եզրակացնել հետևյալը.

– միջազգային ահաբեկչության հիմնական նպատակն իրականում դրա հանցավոր վերնախավի ծայրահեղ շահադիտական նկրտումներն են, այն է՝ ապրանքների, ներառյալ թմրամիջոցների, հոգեմետ պատրաստուքների, դեղորայքի և դեղորայքային պատրաստուքների ապօրինի շրջանառության, այդ թվում՝ մաքսանենգության ու իրացման շուկաների ապահովման, թրաֆիքինգի, ընդերքի հազվագյուտ հանածոներով և բնական պաշարներով, հատկապես ջրային պաշարներով, հարուստ շրջանների թալանչիական շահագործման, ինչպես նաև անդրսահմանային հանցավոր այլ գործունեության ծավալման համար նոր տարածքների և տարածաշրջանների յուրացումն է՝ զուգորդված ամբողջատիրական կրոնական ծայրահեղականության գաղափարախոսության էքսպանսիայով: Ահաբեկչական կազմակերպությունների ղեկավարների և նրանց հովանավորների նյութապաշտությունը, պատվամոլությունը և աշխարհակալ իշխանության անզուսպ ձգտումը, քողարկված տարբեր գաղափարախոսական հիմնավորումներով (Բարձրյալի կամքի «ճիշտ» իրա-

գործում և այլն), անխուսափելիորեն բերում են միջազգային ահաբեկչության աճի,

– միջազգային ահաբեկչության դրսևորման բոլոր ձևերին հակադրվելու, այն զսպելու, ինչպես նաև արմատախիլ անելու նպատակով ռազմավարության մշակումն արդյունավետ չի լինի, եթե անտեսվեն այդ հանցավոր գործունեության գաղափարախոսական, սոցիալ-մշակութային, կրոնական աշխարհընկալման բոլոր առանձնահատկությունները,

– կրոնական ահաբեկչության հիմնախնդիրը մտացածին է: Անձի կրոնական պատկանելությունը և նրա դավանական ուղղվածությունը զուտ գործիք է առանձին կղերականների ձեռքում, այլ խոսքով՝ գործ ունենք կղերական ահաբեկչության հետ,

– ահաբեկչությունը կարելի է դասակարգել պետականի և էթնիկականի, իսկ վերջինն իր հերթին՝ միջէթնիկականի և ներէթնիկականի:

Հետևություն. ահաբեկչությունն ընդամենը տեխնոլոգիա է միջազգային հանցավոր կազմակերպությունների վերնախավի, այդ թվում՝ կղերականության ձեռքում:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Աշխատանքում ցույց են տրված միջազգային ահաբեկչության գլխավոր նպատակը, ահաբեկչական գործունեության ձևերն ու ծնող պատճառները, սուբյեկտներն ու օբյեկտները: Բերված են տարբեր գիտական կարծիքներ սրանց վերաբերյալ, ինչպես նաև փորձ է արվել առաջին հարթության վրա բարձրացնել գաղափարախոսական թեզերը, որոնցով ղեկավարվում և առաջնորդվում են ահաբեկչական կազմակերպությունները՝ օտարատյացություն և կրոնական ծայրահեղականություն:

Ահաբեկչությունն ընդամենը տեխնոլոգիա է միջազգային հանցավոր կազմակերպությունների վերնախավի, այդ թվում՝ կղերականության ձեռքում:

Բանալի բաներ – ահաբեկչություն, օտարատյացություն, ծայրահեղականություն, արմատականություն, կղերականություն, թրաֆիքինգ, անդրսահմանային հանցավորություն, էթնիկական հակամարտություն:

РЕЛИГИОЗНЫЙ ТЕРРОРИЗМ: МИФ ИЛИ РЕАЛЬНОСТЬ?

АШОТ АСЛАНЯН, ГАГИК ХАЧАТРЯН

В настоящей работе представлены главные цели, формы и причины возникновения, а также субъекты и объекты международной террористической деятельности. Приведены различные научные подходы к изучению этих проблем, а также сделана попытка вывести на первый план идеологические концепции, которыми руководствуются международные террористические организации: ксенофобия и религиозный экстремизм.

Анализируя угрожающий рост международного терроризма, приходим к выводу, что в его основе лежит агрессивная политика безудержной наживы, ксенофобии и религиозного экстремизма. Терроризм – технология в руках лидеров международных преступных организаций, в том числе и религиозной верхушки.

Ключевые слова – терроризм, ксенофобия, экстремизм, фундаментализм, клерикализм, траффикинг, трансграничная преступность, этнические конфликты.

RELIGIOUS TERRORISM: MYTH OR REALITY?

ASHOT ASLANYAN, GAGIK KHACHATRYAN

This paper is concerned with presenting the main objective of international terrorism and the forms, causes, subjects and objects of terrorist activities. Different scientific approaches to study this problem are featured in this article. An attempt is also made to bring to the fore the ideological concepts, which induce and guide these international terrorist organizations: xenophobia and religious extremism.

Terrorism is nothing but a technology in the hands of the leaders of international criminal organizations and religious leaders as well.

Key words – terrorism, xenophobia, extremism, fundamentality, clericalism, trafficking, transborder criminality, ethnic conflicts.